

INICJATYWA BIAŁKOWA COBORU

Doświadczal-
nictwo
odmianowe
i rekomendacja
odmian

- ❖ BOBIK
- ❖ GROCH SIEWNY
- ❖ ŁUBIN WĄSKOLISTNY
- ❖ ŁUBIN ŻÓŁTY
- ❖ SOJA

Słupia Wielka 2018 r.

Informacje ogólne

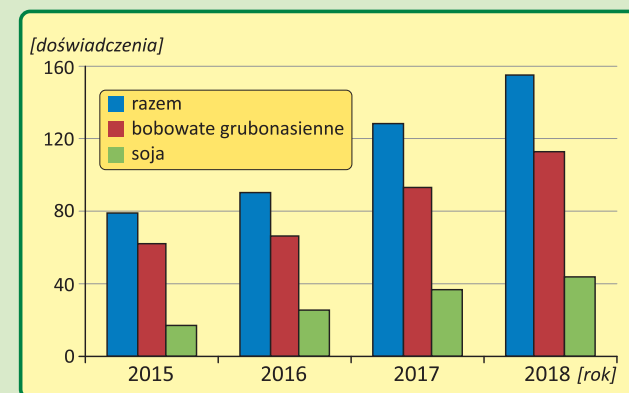
W roku 2017 Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBORU) w Słupi Wielkiej, mając na względzie potrzebę zwiększenia powierzchni uprawy roślin białkowych i soi dla poprawy bilansu paszowego w kraju, wystąpił z koncepcją wprowadzenia innowacyjnych rozwiązań metodycznych i rozszerzenia zakresu doświadczalnictwa odmianowego w tej grupie roślin. Koncepcję tę nazwano **Inicjatywą Białkową COBORU**.

Wprowadzane innowacje doświadczalne dotyczą tradycyjnych, rodzimych roślin bobowatych grubonasiennych (strączkowych): bobiku, grochu siewnego, łubinu wąskolistnego, łubinu żółtego oraz mało znanego w naszym kraju gatunku, jakim jest soja. Innowacje te zostały zaakceptowane na posiedzeniu kierownictwa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w dniu 21 marca 2017 roku.

Głównym celem podjętych działań jest utworzenie przez COBORU **Krajowego systemu doświadczalnictwa i rekomendacji odmian roślin białkowych i soi**, na bazie wojewódzkich systemów porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego (PDO) i rekomendacji odmian. Takie założenia organizacyjne pozwolą na szybką realizację podjętych zamierzeń.

Zainicjowanie w 2017 roku innowacyjnych rozwiązań w istniejącym systemie doświadczalnym i rekomendacji odmian rodzimych gatunków roślin strączkowych jest podyktowane potrzebą zmniejszenia ryzyka uprawy tej grupy roślin. Wynika ono z dużej zmienności i zawodności plonowania wymienionych gatunków roślin w naszym kraju. Wstępne wyniki badań pokazały, że ryzyko to można zmniejszyć poprzez modyfikację i rozszerzenie dotychczasowego porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego w tych gatunkach, przy jednoczesnym wprowadzaniu powszechnej rekomendacji odpowiednich odmian w województwach. Mając powyższe na uwadze znacznie zwiększono liczbę doświadczeń odmianowych w wymienionych wyżej gatunkach roślin

strączkowych (rys 1). Lokalizacja wielu doświadczeń w całym kraju, umożliwi regularną weryfikację przydatności poszczególnych rejonów naszego kraju do uprawy tych gatunków roślin.

Rys. 1. Liczba doświadczeń z bobowatymi grubonasiennymi i soi w latach 2015-2018

Potencjalnie dużą szansą na poprawę bilansu paszowego i białkowego w kraju jest uprawa niezmodyfikowanych genetycznie odmian soi. Soja jest gatunkiem stosunkowo mało znanym w naszym kraju. Biorąc pod uwagę rosnące znaczenie tego gatunku w państwach członkowskich Unii Europejskiej, w tym także pojawianie się coraz większej liczby odmian zagranicznych soi na krajowym rynku nasiennym, w COBORU, w ramach inicjatywy białkowej, zwiększono o ponad 150% zakres badań odmianowych z soją w porównaniu do roku 2015.

W sezonie wegetacyjnym 2018 roku w całym kraju założone zostaną łącznie 43 doświadczenia z soją, głównie odmianowe i kilka agrotechnicznych. Tak duże zwiększenie zakresu badań odmianowych w tym gatunku wynika z dużego zróżnicowania współczesnych odmian soi w zakresie: potencjału plonowania, plastyczności środowiskowej, wysokości roślin, wysokości osadzenia dolnych strąków, terminu dojrzewania i innych właściwości agronomiczno-użytkowych.

Badanie przydatności do uprawy odmian o różnych terminach dojrzewania jest, obok ich potencjału plonowania, podstawowym celem rozszerzonego doświad-

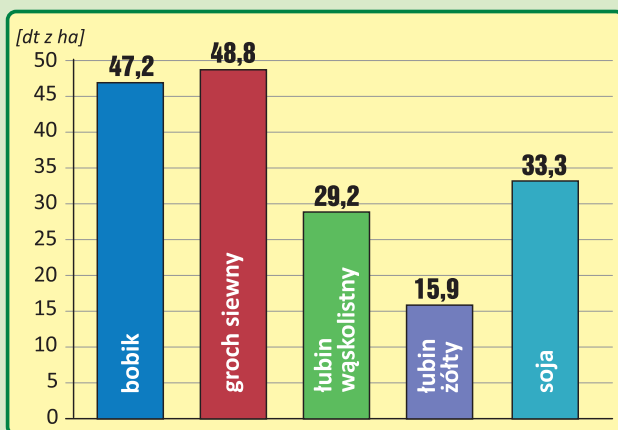
czalnictwa odmianowego soi. Dotyczy to w szczególności zagranicznych odmian, niebadanych i niezarejestrowanych w Krajowym rejestrze.

Wstępne wyniki

Wprowadzane od roku 2017 innowacje doświadczalne tradycyjnych roślin strączkowych ujawniły duże zróżnicowanie w zakresie potencjału oraz stabilności ich plonowania. Odnotowane duże różnice pomiędzy maksymalnymi i minimalnymi plonami poszczególnych gatunków i odmian w różnych środowiskach, uzasadniają prowadzenie szerokiego doświadczalnictwa odmianowego i rekomendację odmian najbardziej przydatnych do określonych warunków gospodarowania.

W roku 2017 najwyżej plonującymi gatunkami były groch siewny i bobik, natomiast najniżej plonował łubin żółty (rys. 2).

Bobik w ponad 70% doświadczeń plonował powyżej 40 dt z ha. Zdecydowanie najlepsze plony (powyżej 60 dt z ha) uzyskano w woj. pomorskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim. Najlepiej plonowała wysokotaninowa odmiana Fanfare, a także – samokończąca Granit.

Rys. 2. Plon nasion bobowatych grubonasiennych i soi w doświadczeniach PDO w roku 2017

Groch siewny wykazał się stosunkowo dużą wiernością plonowania. Plony nasion tego gatunku kształtowały się w przedziale od 32 do 72 dt z ha, przy czym w prawie 40% doświadczeń przekroczyły 50 dt z ha, głównie w zachodniej części kraju. Najlepiej plonującą odmianą okazała się francuska ogólnoużytkowa Astronaute oraz krajowe ogólnoużytkowe odmiany Batuta, Olimp i Tytus, a także krajowa pastewna odmiana Turnia.

Łubin wąskolistny jest gatunkiem o stosunkowo wiernym, lecz umiarkowanym potencjale plonowania. W prawie 73% doświadczeń plony mieściły się w przedziale od 22 do 38 dt z ha. Trudno jednoznacznie wskazać rejonu bardziej przydatne do uprawy tego gatunku, gdyż w większości rejonów kształtowały się na zbliżonym poziomie. Na szczególne wyróżnienie zasługują krajowe odmiany: Samba, Rumba, Bolero i Neron. Odmiany samokończące na ogół plonują gorzej niż najlepsze niesamokończące.

Łubin żółty cechuje się najmniejszym potencjałem plonowania i trudno oczekiwać wyraźnej zmiany w najbliższej przyszłości za sprawą nowych odmian. Dużym zagrożeniem dla uprawy tego gatunku jest antraknoza i występowanie suszy majowo-czerwcowej. W roku 2017 najlepiej plonowała nowa krajowa odmiana Puma. Dobrze plonowały także odmiany Baryt, Bursztyn i Mister.

Soja w roku 2017 plonowała na zadowalającym poziomie w wielu rejonach kraju, z wyjątkiem województw północnych (pomorskie, zachodniopomorskie i warmińsko-mazurskie). W tych rejonach uprawa soi jest ryzykowna, zwłaszcza późniejszych odmian, które tam nie dojrzewały. Z kolei w większości lokalizacji w południowej i środkowej części Polski, średnie plony soi były co najmniej zadowalające i wahały się od 36-50 dt z ha.

W poszczególnych rejonach kraju szczególnie wyróżniły się następujące odmiany:

a) rejon południowy (dolnośląskie, opolskie, śląskie, małopolskie, świętokrzyskie, podkarpackie): Abelina, Mavka, Aligator, GL Melanie, Petrina;

b) rejon środkowy (lubuskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie, lubelskie): Abelina, Mavka, Aligator, GL Melanie;

c) rejon północny (zachodniopomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, podlaskie): Erica, Paradis, Abelina, Mavka.

Podsumowanie

- ♦ realizacja zadań w ramach *Inicjatywy Białkowej COBORU* pozwoli na stałą weryfikację optymalnych rejonów kraju do uprawy roślin białkowych i wprowadzenie powszechnej rekomendacji odmian tej grupy roślin w województwach,
- ♦ im bardziej różnią się odmiany danego gatunku pod względem potencjału plonowania w rejonach kraju, tym większego znaczenia nabiera powszechna rekomendacja odmian,
- ♦ stała dostępność informacji o przydatności rejonów kraju do uprawy nowych odmian roślin strączkowych i soi oraz powszechna rekomendacja odmian do uprawy, będą decydować o poziomie plonowania i opłacalności uprawy tej grupy roślin,
- ♦ istnieje potrzeba stałej współpracy z wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego i innymi instytucjami i organizacjami rolniczymi w zakresie popularyzacji uprawy i wykorzystania krajowych roślin białkowych w przemyśle paszowym.

**Inicjatywa
białkowa
COBORU**

**CENTRALNY OŚRODEK BADAŃIA
ODMIAN ROŚLIN UPRAWNYCH**
63-022 Słupia Wielka
tel.: 61 285 23 41
e-mail: sekretariat@coboru.pl
www.coboru.pl